

Heddi Lutterus

Alexandra Kõöp

Justiits- ja Digiministeerium

heddi.lutterus@justdigi.ee

alexandra.koop@justdigi.ee

Suur-Ameerika 1,

10122 Tallinn

Mifundo OÜ pöördumine seoses võlaõigusseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse (uue tarbijakrediidi direktiivi ülevõtmine) eelnõuga (947 SE)

Lugupeetud Heddi Lutterus ja Alexandra Kõöp!

Mifundo OÜ (edaspidi **“Mifundo”**) soovib käesoleva pöördumisega juhtida tähelepanu 18.06.2026 Riigikogu menetlusse võetud võlaõigusseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse (uue tarbijakrediidi direktiivi ülevõtmine) eelnõu (947 SE; edaspidi **„CCD2 Eelnõu“**), millega võetakse üle direktiiv (EL) 2023/2225 (edaspidi **„CCD2“**)¹, olulistele kitsaskohtadele. CCD2 Eelnõu seletuskirja (edaspidi **„Seletuskiri“**) on sisse viidud olulised muudatused ja täiendused võrreldes 12.02.2026 Justiits- ja Digiministeeriumi poolt huvigruppidele arvamuse avaldamiseks edastatud CCD2 Eelnõu seletuskirja kavandiga (kiri nr 8-1/1096-1). Kui juba seletuskirja esialgne sõnastus jättis ruumi kahetiseks tõlgenduseks, siis uues Seletuskirjas toodud käsitletused ja seisukohad ei taga CCD2 mõtte ja eesmärkidega kooskõlas oleva tõlgenduspraktika kujunemist ning on jätnud oluliste ühiskonna huvigruppide huvid tähelepanuta.

Kuigi CCD2 Eelnõu ise võtab suures osas CCD2 Art 6, 18 lg 3 ja 19 üle võlaõigusseaduse (edaspidi **„VÕS“**) 403⁴, krediidiandjate ja -vahendajate seaduse (edaspidi **„KAVS“**) § 50 ja 50³ ning isikuandmete kaitse seaduse (edaspidi **„IKS“**) § 10¹ kaudu, ei ole Seletuskirjas eelnevalt viidatud CCD2 sätteid vaadatud koosmõjus, mis võib viia turuosaliste poolsete killustunud ning ebakohaste tõlgendusteni, mh arvamuseni, et Art 6 (KAVS § 50³) ei ole krediitdivõimelisuse hindamise (mis on osa tarbijakrediidilepingu sõlmimisest ja taotlemisest) kontekstis üldse kohalduv ning et krediidiandjal on õigus kergekäeliselt keelduda krediidi andmisest viitega keerukamale andmekogumisprotsessile liikmesriikidest võrreldes Eesti siseste mehhanismidega.

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2023/2225, 18. oktoober 2023, mis käsitleb tarbijakrediidilepinguid ja millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2008/48/EÜ

Erinevalt varasemast direktiivist 2008/48/EÜ (edaspidi „**CCD**“)² ja direktiivist 2014/17/EL (edaspidi „**MCD**“)³, toob CCD2 Art 6 *expressis verbis* sisse keelu diskrimineerida Euroopa Liidus (edaspidi „**EL**“) seaduslikult elevaid tarbijaid krediidi andmisel mh nende elukoha ja kodakondsuse tõttu. Kuigi diskrimineerimise keeld tuleneb juba Euroopa Liidu põhiõiguste harta Art-st 21 ja seda mainitakse CCD põhjenduses 45, toob ülevõetav CCD2 sisse just elukoha ja kodakondsuse. Lisaks viitab CCD2 Art 18 lg 3 nüüd ka otsesõnu Art-s 19 toodud andmebaasidele. Arvestades, et CCD2 Art 19 räägib krediidiandjatele ka teiste liikmesriikide andmebaasidele ligipääsu tagamisest, Art 18 lg 3 viitab otse Art-le 19 ning Art 6 toob sisse eraldiseisvalt keelu diskrimineerida tarbijaid nende elukoha ja kodakondsuse alusel, on üheselt selge, et **Euroopa Komisjoni ootus on, et krediidiandjad ei keelduks tarbijale krediidi andmisest üksnes tema seotuse tõttu mõne teise liikmesriigiga, vaid vajadusel koguks andmeid ka nimetatud riikide andmebaasidest.**

Kohustusega tagada liikmesriikide krediidiandjatele ligipääs Eesti andmebaasidesse, mis viiakse sisse IKS §-ga 10¹, korreleerub üheselt ka ootus, et Eesti krediidiandjad koguksid andmeid teiste liikmesriikide andmebaasidest. Nimetatut toetab laiemalt ka EL-i üldine finantspoliitika, suunatus finantsturu lõimimisele ning inimeste ja teenuste tegelikule vabale liikumisele. Rõhutame, et tugev ja ühtne Euroopa finantsturg on iseäranis oluline just väiksemate ning geopoliitiliselt keerukama asukoha ning majanduslikult teistest liikmesriikidest sõltuvate väikeriikide nagu Eesti jaoks. Seetõttu on oluline, et ka ka Eesti seadusandja kujundaks siseriiklikku õigust kooskõlas Euroopa-üleste eesmärkide ja suundumustega ning teiste liikmesriikide praktikaga.

Seletuskirja lk-l 88 viidatakse Art 6 ülevõtmisel kontekstis, et „kuivõrd harta kehtib juba praegu nii või teisiti, saab eelnõuga loodava regulatsiooni praktiline mõju ilmselt olema üsna väike“. Ka sellega ei saa nõustuda. **Piiriüleste andmete kättesaadavus on Eestis sisuliselt oluline teema, mitte teoreetiline konstruktsioon. Statistikaameti andmetel oli 2025. aastal Eestisse sisseerändajate arv 15 212 ning 2024. aastal 18 634, kellest märkimisväärse osa moodustasid Eesti ja EL-i kodanikud.**⁴ **Lisaks ei kajasta see statistika täielikult inimesi, kelle igapäevane elu on seotud mitme riigiga – näiteks neid, kes elavad püsivalt Eestis, kuid töötavad mujal** (nt Soomes, mille vahel liigub hinnanguliselt aastas ca 20 000 – 25 000 inimest) ega ka neid, kes on sõlminud krediitdilepingu välisriigis (nt Hispaaniasse talvekodu ostnud eestlased, kes on ostu finantseerinud Hispaania pangast võetud laenuga). Nende majandusliku seisu kohta võib oluline osa infost paikneda just teiste liikmesriikide andmebaasides. Seega langevad nad sarnaselt sisseerändajatega Art 18 lg 3 ja Art 19 kohaldamisalasse, ning ühtlasi ka Art 6 kaitsealasse.

Nagu eelnevalt mainitud, ei ole võimalik nimetatud segmenti lihtsalt kõrvale jätta üksnes asjaolu tõttu, et nende kohta ei ole võimalik andmeid korjata Eesti andmebaasidest, kuna see viiks nende diskrimineeriva

² Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2008/48/EÜ, 23. aprill 2008, mis käsitleb tarbijakrediitdilepinguid ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 87/102/EMÜ

³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2014/17/EL, 4. veebruar 2014, elamukinnisvaraga seotud tarbijakrediitdilepingute kohta ning millega muudetakse direktiive 2008/48/EÜ ja 2013/36/EL ja määrust (EL) nr 1093/2010

⁴ Statistikaamet, ränne: <https://stat.ee/et/avasta-statistikat/valdkonnad/rahvastik/ranne> (18.09.2026)

kohtlemiseni. Teisalt ei ole võimalik nende puhul toetuda ka üksnes Eesti andmebaasides sisalduvatele andmetele, sest sel juhul esineb oht, et kehtivad finantskohustused ja võlgnevused võivad jääda tähelepanuta. Vastutustundliku laenamise põhimõtte järgimiseks on aga oluline, et arvesse võetaks ka taolised teises riigis võetud laenudest tulenevad kohustused (sh igakuiste maksete suurused ning laenu jääk) ning asjaolu, kas mõne laenu tagasimaksmisel ollakse makseviivituses. Seetõttu on oluline tarbijate õiguste kaitse ja korrektse krediitdivõimelisuse hindamise tagamiseks eelnevalt toodud sätete tõlgendamine koosmõjus nagu ka seadusandja sellekohased selgitused oodatud rakenduspraktikate osas.

Nõustume, et vasavalt CCD2 selgituses 31 toodule ei saa sundida krediidiandjat osutama teenuseid valdkondades, kus ta äritegevusega ei tegele, või ka riikides, kus krediidiandja ei tegutse, tulenevalt nt tegevusloaga seotud piirangutest või rahapesu ja terrorismi rahastamisega seotud riskidest. Samuti nõustume, et Art 6 alusel ei saa sundida krediidiandjat andma krediiti kliendile, kes ei ole krediitdivõimeline (nt tema sissetulekutest ei piisa laenukohustuste täitmiseks). **Küll aga ei saa nõustuda, et Art 6 ei ole krediitdivõimelisuse hindamise kontekstis üldse kohalduv. Mis tahes erisused või piirangud peavad olema igakülgset põhjendatud objektiivsete kriteeriumidega.**

Oluline on Seletuskirjas eraldi käsitleda olukorda, kus isikul on seos Eestiga, aga lisaks ka mõne teise liikmesriigiga (nt Eesti residendil, kes teeb Soomes osalise ajaga tööd; Eesti kodanikul, kes on elanud aasta teises liikmesriigis ja seejärel naasnud, jne). Sellisel juhul ei ole krediidiandjal õigust keelduda klienti teenindamast ainult seose tõttu teise liikmesriigiga. Vastasel juhul võiks tekkida olukord, kus kahe (või enama) liikmesriigiga seotud isikute puhul keelduks mõlema riigi krediidiandjad klienti teenindamast ning kliendil puuduks täielikult ligipääs krediititoodetele, mis ei saa olla ühelgi juhul CCD2 ning laiemalt ühtse Euroopa finantsturu arendamise eesmärgiga kooskõlas.

Kuigi nii nagu CCD2 Eelnõu, ei anna ka CCD2 ise täpseid juhiseid, kuidas ligipääs teiste liikmesriikide andmebaasidele tehniliselt ja praktiliselt toimima peaks, tuleb CCD2 eesmärgist lähtuvalt jaatada krediidiandja kohustust koguda andmeid asjakohastest andmebaasidest, sh välisriikide registritest. Asjaolu, et osa isiku andmetest paikneb teises liikmesriigis, ei saa olla iseenesest aluseks tema erinevaks kohtlemiseks või krediidi andmisest keeldumiseks. Siinjuures on oluline arvesse võtta, et CCD2 Art-ga 19 luuakse ka kõigi teiste liikmesriikide andmekogudele kohustus tagada ligipääs Eesti krediidiandjatele. Lisaks on erinevalt varasemast turul kättesaadavad teenused, mille kaudu krediidiandjad saavad vastavate välisriikide andmekogudega ühenduda ning vajalikke andmeid koguda.⁵ Seetõttu saab andmete mittekogumine olla erand, mitte reegel.

Eelnevast tulenevalt palume vaadata üle Seletuskirjas toodud selgitused ning täiendada Seletuskirja (ja/või asjakohasel juhul muid seaduse tõlgendust selgitavaid dokumente) kirjeldusega olukorrast, kus

⁵ Näiteks on FinanceEstonia liige Mifundo OÜ, kelle strateegiliseks partneriks ja rahastajaks on Euroopa Komisjon, kes on välja toonud, et tarbijatele võimaluse pakkumine oma krediidiandmeid piiriüleselt liigutada on Euroopa Liidu jaoks kriitilise tähtsusega teenus. Seejuures just selle probleemi lahendamiseks ning vajaliku infrastruktuuri ja teenuse välja arendamiseks on Euroopa Komisjon eraldanud Mifundole ainsa *fintech* ettevõtteks ka suuremahulise finantseeringu (ligi 10 meur).

kliendil on seos Eestiga, kuid lisaks sellele ka mõne teise liikmesriigiga. Sellisel juhul saab eeldada, et krediidiandjal lasub kohustus liikmesriikide andmebaasidest andmeid koguda tagamaks korrektne krediidiivõimelisuse hindamine. Andmebaasidest andmete mittekogumine saab olla üksnes erand ning peab olema igakülselt põhjendatud objektiivsete kriteeriumidega. Seejuures on diskrimineerimiskeeld kohalduv kõigis krediidilepingu taotlemise ja sõlmimise faasides. Oluline on kujundada juba seaduse vastuvõtmisel turuosalistele üheselt arusaadav ja rakendatav CCD2 mõtte ja eesmärgiga kooskõlas olev tõlgenduspraktika.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Kaido Saar

Juhatuse liige

Mifundo OÜ

kaido.saar@mifundo.com